

KARTA PRACY

Księga Rodzaju

To było
w gimnazjum

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj umieszczone pod nim zadania. Odpowiadaj tylko na podstawie tekstu i tylko własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile jesteś proszona(-ny). W zadaniach zamkniętych wybierz tylko jedną z zaproponowanych odpowiedzi.

Adam z Edenu

1. Rajski mit o stworzeniu człowieka czytano i jako reportaż z historii, i jako metaforę i symbol. Z biblijnej opowieści próbowano wyczytać odpowiedź na pytania wszystkich pokoleń: skąd i kim jesteśmy, dokąd idziemy? Niezliczeni autorzy zmagali się z tą opowieścią, szukając jej najgłębszego moralnego znaczenia. Chcieli wyłuskać prawdę o człowieku i jego stosunkach z Bogiem. [...]
2. Jak wyglądałby kwestionariusz Adama, gdyby jakiś ziemski notariusz sprzed wieków [...] zechciał go sporządzić dla swojego archiwum? Oj, trudne to by było zadanie – tak wiele i tak sprzecznych (może pozornie?) dostałby odpowiedzi od wykładaczy Pisma.

3. Imię i nazwisko?

Adam Praojciec.

Imię pochodzi zapewne od hebrajskiego *adamah* (ziemia), znaczy człowiek, mężczyzna. Raz używa się go na oznaczenie zbiorowości – rodzaju ludzkiego – to znów jak imienia własnego. Raz w liczbie pojedynczej, to znów w mnogiej. Dopatrywano się też w Adamie skrótu od pierwszych liter hebrajskich wyrazów popioły, krew i żółć, zapowiadających koncepcję temperamentów, czyli pierwotną typologię osobowości. Autorzy żydowscy piszący po grecku imię Adam odczytywali zaś jako skrót wyrazów oznaczających strony świata. W obu przypadkach liczyło się to, że Adam stawał się uosobieniem człowieka w ogólności, każdego z nas.

4. Wielki znawca żydowskiej mistyki, Kabały, profesor Gershom Scholem podkreśla to uniwersalne znaczenie Adama. Adam był w istocie jednością pierwiastka męskiego i żeńskiego (androgyny). Płci nie dzielił żaden konflikt ani rywalizacja. Dopelniały się nawzajem jak dwie rybki w chińskim symbolu taoistycznym: czarna z białym oczkiem i biała z czarnym. Dopiero gdy Bóg wyjął z Adama żebro, by dla osłody samotności stworzyć dlań Ewę, weszliśmy w świat przeciwieństw i walki. [...]

5. Imiona rodziców?

Bóg. Może z ziemią-matką, a może bez.

Według legend, aniołowie odradzali Bogu stworzenie Adama. Będzie grzeszył! Ale Bóg postanowił inaczej: wolał dać światu istotę zdolną do wyboru, czyli wolną. Ukształtowaną na swój obraz i podobieństwo, ale samodzielną i niepowtarzalną – jak każdy z nas. Dlaczego Bóg stworzył tylko jeden egzemplarz tej doskonałej istoty? Każdy producent wie, że serie krótkie są cenniejsze niż wyrób masowy. Ale w epoce przedprzemysłowej odpowiedź musiała być inna – moralna. Bóg stworzył tylko jednego Adama, żeby „nas nauczyć, iż ten, kto niszczy jedną jedyną duszę, niszczy cały świat, a ten, kto ratuje jedną jedyną duszę, ratuje cały świat”. Ale także dlatego – wywodzili rabini – by żadna klasa ani rasa nie mogła się pysznić wobec innych swym szlachetniejszym pochodzeniem. Ludzie są równi, bo wszyscy mają tego samego ojca ziemskiego, Adama, i niebiańskiego, Boga. [...]

6. Zapytacie: to czemu Bóg stworzył Adama dopiero na samym końcu, po materii nieożywionej, roślinach, zwierzętach wody, ziemi i powietrza? Dlatego, by nauczyć człowieka pokory: niech pamięta, że byle muszka była przed nim! [...]

7. Data urodzenia?

Szóstego dnia Stworzenia.

Sycylijski autor XVII-wiecznej rozprawy o raju Agostino Inveges wyliczył skrupulatnie, że było to w początkach wiosny, w piątek, 25 marca (Adam byłby więc spod znaku Barana), o świcie. [...] A który to rok? 3760 p.n.e. – odpowiada Biblia hebrajska (i od tej daty liczy się czas do dziś

w kalendarzu żydowskim). A ile miał Adam lat, bo przecież nie był niemowlęciem? (W tej sprawie nie było jednak powszechnej zgody; niektórzy rabini twierdzili, że Bóg stworzył Adama i Ewę jednak jako dzieci). W świecie chrześcijańskim przeważał pogląd, że Adam był od razu mężem dorosłym i dojrzałym, bo przecież stanowił dzieło doskonałe, a więc nie mógł wcześniej przechodzić faz dorastania.

Św. Hieronim dał Adamowi lat 34, czyli wiek mniej więcej Chrystusowy. Padły inne sugestie: pięćdziesiąt, siedemdziesiąt (bo to wiek, w którym naprawdę korzysta się z wolnej woli). [...]

8. Miejsce urodzenia?

Ogród rozkoszy, Eden.

Gdzie to jest? Historyk francuski Jean Delumeau w swej „Historii raj” opisuje pasjonujące dociekania na temat rajskej geografii. Pytano nie tylko, gdzie, lecz także, czy jeszcze istnieje, czy można doń dotrzeć [...]. [...]

9. Zaskakującym skutkiem społecznym literalnego trzymania się podania o Edenie była sekta adamitów, którzy swój Kościół zwali Rajem. Z pobożności chcieli naśladować prarodzców, więc zbierali się nago na modły. Miał to być test na to, jak szczerze wyzbyli się chuci i czy wrócili do stanu rajskej niewinności. [...] Adamitą miał być wielki malarz-wizjoner Hieronim Bosch, autor „Ogrodu rozkoszy”. [...]

10. Stan cywilny?

Żonaty. No, może niezupełnie.

Związku Adama i Ewy nie pobłogosławił żaden kapłan ani nie wpisał do rejestru żaden urzędnik świecki. Dlatego adamici ponoć w ogóle nie uznawali formalnego małżeństwa. Uważali za to, że przyjsie Chrystusa, „nowego Adama”, zgładziło grzech pierworodny, a załączkiem „nowej ludzkości”, która odzyskała dzięki temu niewinność, są właśnie oni – adamici.

11. Scena, w której Bóg woła: „Adamie, gdzie jesteś?”, a Adam chowa się w krzakach i wymyśla żalostną odpowiedź, jest tak psychologicznie prawdziwa. Aż prosi się, by rozmontować ten mit warstwa po warstwie, zobaczyć w nim skarbnicę archetypów poruszających jeszcze dziś naszą zbiorową wyobraźnię. Adam jako prawzór męskości, Ewa – kobiecości, całość – scenariusz ról do odegrania w układach rodzinno-społecznych.

12. To właśnie psychoterapeuta Wojciech Eichelberger (wyznawca buddyzmu) nazwał biblijnego Adama naiwnym półgłówkiem. Ale uwaga! Chodzi mu nie o Adama, tylko o „popularną interpretację archetypu mężczyzny” – równie upokarzającą jak pokutujące wciąż wyobrażenia o kobietach wyprowadzone z biblijnego mitu.

„Adam jawi się nam tutaj jako naiwny półgłówek – mówi Eichelberger w „Kobiecie bez winy i wstydu” – który najpierw dał się namówić na coś, o czym nie miał zielonego pojęcia, a potem miał jeszcze o to pretensje. Do dziś dnia ma pretensje i żyje złudzeniem, że jest pierworodnym dzieckiem Boga, które sprowadzono na złą drogę. W konsekwencji mężczyźni uzurpują sobie prawo do bycia boskimi namiestnikami i od wieków w imię Boga karzą, poniżają, kontrolują i eksploatują kobiety. Mało tego, dzielą je i napuszczają na siebie nawzajem”. [...]

Wygnyany z takiego rajy Adam popada – tak to dziś widzimy – w ostry kryzys tożsamości. To oczywiście skrót myślowy. Nie facet z rajy popadł w kłopot, tylko współcześni Adamowie, pokolenie mężczyzn stracone z piedestału panów i władców. Przywykli do tej roli, grali ją lepiej czy gorzej, a dziś ten odwieczny skrypt podeptały wysokie obcasy. [...]

13. Kim więc jesteś, Adamie? Przestaliśmy szukać rajy na Ziemi. Nie chcemy wierzyć w Boga-mściciela. Możemy za to odczuwać solidarność z twymi zmaganiem. Prowadzą one od „naiwnego półgłówka” do dorosłości – jednostki i całego rodzaju ludzkiego. [...]

Możemy różnie odpowiadać na pytania: skąd przychodzimy, kim jesteśmy, dokąd idziemy, ale od nich nie uciekniemy. Jesteśmy na nie skazani jak Adam na dźwiganie skutków swego czynu. Może to właśnie – ciągle poszukiwanie sensu naszego życia – jest najgłębszą tożsamością Adama, czyli człowieka.

Zadanie 1. (1 p.)

Określ funkcję, jaką pełni akapit 2. w kontekście przytoczonego fragmentu artykułu.

.....

.....

Zadanie 2. (2 p.)

Jakich skrótów dopatrywano się w imieniu *Adam*? Uzupełnij tabelę.

Imię <i>Adam</i>	Wyjaśnienie skrótu
W odniesieniu do słów hebrajskich	
W odniesieniu do słów greckich	

Zadanie 3. (1 p.)

Na podstawie akapitu 4. zdefiniuj pojęcie *androgyn* w odniesieniu do Adama.

.....

.....

.....

Zadanie 4. (2 p.)

Wymień dwa powody, dla których Bóg na początku stworzył tylko jednego człowieka (akapit 5.).

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (1 p.)

Pytanie w akapicie 6. zostało postawione w celu

- A. odwrócenia uwagi odbiorcy.
- B. zaciekawienia czytelnika.
- C. wyrażenia powątpiewania.
- D. zaznaczenia ironii.

Zadanie 6. (2 p.)

Wypisz zgromadzone w akapicie 7. teorie dotyczące wieku Adama.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (2 p.)

Na podstawie akapitów 9. i 10. odpowiedz w jednym zdaniu, czym charakteryzowała się sekta adamitów.

.....

.....

.....

Zadanie 8. (1 p.)

W akapicie 11. znajdź synonim słowa *archetyp*.

.....

Zadanie 9. (2 p.)

Dlaczego psycholog Wojciech Eichelberger nazwał Adama „naiwnym półgłówkiem”? Odpowiedz na podstawie akapitu 12.

.....

.....

.....

Zadanie 10. (1 p.)

Sformułowanie „Adam popada w ostry kryzys tożsamości” występujące w akapicie 12. jest

- A. ironią.
- B. epitetem.
- C. metaforą.
- D. metonimią.

Zadanie 11. (2 p.)

Co, według Adama Szostkiewicza, stanowi „najgłębszą tożsamość” człowieka?

.....

.....

.....

Zadanie 12. (3 p.)

W pierwszym i ostatnim akapicie zostały użyte identyczne wyrazy. Zapisz je.

.....

.....

Określ, na czym polega różnica w użyciu tych słów na początku i na końcu tekstu.

.....

.....